

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΛΟΓΟΣ
Κονδύλη 1 • Μαρούσι • Τ.Κ. 15122
Τ: 210 8062033, 210 8062017
E: front.logos@gmail.com
www.front-logos.gr

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2020
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Πολιτεία 518b-519a

Δεῖ δὴ, εἶπον, ἡμᾶς τοιόνδε νομίσει περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ', ἀληθῆ· τὴν παιδεῖαν οὐχ οἷαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοί φασιν εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι. Φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέσθαι, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες.

Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη.

Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνούσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὄλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὄλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη τοῦτο δ' εἶναί φαμεν τὰγαθόν. Ἦ γάρ;

Ναί.

Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾶστα τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὄραν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι.

Ἔοικεν γάρ, ἔφη.

Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος - τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνούσαι πρότερον ἕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν - ἢ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὔσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερόν γίγνεται.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

Α1α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Η φρόνηση ως αρετή της ψυχῆς καλλιεργείται με τον εθισμό και την άσκηση.

2. Η αρετή της φρόνησης αποβαίνει πάντα ωφέλιμη για τον άνθρωπο.

3. Η τέχνη της παιδείας στρέφει την ψυχή στην ορθή κατεύθυνση.

(μονάδες 6)

1. **Λάθος:** «ἢ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει».
2. **Λάθος:** «ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὖ καὶ βλαβερόν γίγνεται».
3. **Σωστό:** «ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναί φαμεν τᾶγαθόν» & «οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι».

A1β. 1. «σφεῖς ἐντιθέναί...»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «σφεῖς»;

2. «ὦ καταμανθάνει ἕκαστος»:

Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία «ὦ»;

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

1. σφεῖς: ἐπαγγελλόμενοι

2. ὦ: τὸ ὄργανον

B1. «εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον», «τῆς περιαγωγῆς»: Αξιολογώντας τους παραπάνω ὀρους του κειμένου να εξηγήσετε πὼς αντιλαμβάνεται ο Σωκράτης την ἔννοια της παιδείας.

Μονάδες 10

Ο Σωκράτης ορίζει την παιδεία ως «**τέχνη τῆς περιαγωγῆς**». Η λέξη *περιαγωγή* (=μεταστροφή) ἔχει φιλοσοφική βαρύτητα, διότι δείχνει πὼς η γνώση και η παιδεία, καθὼς στρέφεται στον κόσμο, οφείλει να ἔχει πάντα καθολικό χαρακτήρα και να μην εξαντλείται σε προσέγγιση ἀπὸ μία ἐπιμέρους οπτική γωνία. Στο ἴδιο πλαίσιο ἐντάσσεται και η χρήση του δεοντολογικῶν ρηματικῶν ἐπιθέτων *περιακτέον*, το οποίο ὁμως δεν προτρέπει ἀπλῶς σε μια ευρύτερη θέαση, ἀλλὰ ἀποβλέπει σε μια μεταστροφή τῆς ψυχῆς ἀπὸ τον κόσμο των αἰσθήσεων πρὸς τον κόσμο των Ἰδεῶν («**εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος φανότατον**»). Πρόκειται, ὅπως και στην περίπτωση τῆς παιδείας, για μια στροφή ὅλης τῆς ὑπαρξῆς πρὸς τον «ἥλιο», πρὸς το ἀγαθὸ – για μια ἐπώδυνη πορεία. Λίγο παρακάτω (521d) ο Πλάτων θα ονομάσει τὴν ἀνοδο τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ὄντως Ὄν, «μεταστροφή/ἐπιστροφή τῆς ψυχῆς ἀπὸ μια νυχτερινή μέρα στην ἀληθινὴ μέρα» – και αὐτὴ εἶναι η «ἀληθινὴ φιλοσοφία».

Η ἀνθρώπινη ψυχή μέσω τῆς φιλοσοφικῆς μεταστροφῆς θα ἀντικρίσει πρῶτα τὸ ὄν. Η ουσιαστικοποιημένη μετοχή του *εἰμί* ἀποδίδει ἐδῶ τὴν ὑπαρκτικὴ σημασία του ῥήματος. Το ὄν εἶναι τὸ ὑπαρκτό. Η ἀναζήτηση του ἀληθινὰ ὑπαρκτοῦ ἀποτελέσσε ἐξ ἀρχῆς για τὴ φιλοσοφία μὲγα ἐρώτημα, το

λεγόμενο οντολογικό ερώτημα: τὸ πάλαι τε καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ζητούμενον καὶ ἀεὶ ἀπορούμενον, τί τὸ ὄν (Αριστοτέλης, Μετὰ τὰ φυσικά 1028b2-4). Αυτό που υπάρχει πραγματικά είναι μόνο οι Ιδέες, όχι τα αισθητά.

Σε δεύτερο στάδιο η ψυχή θα γίνει ικανή («δυνατή γένηται»), συναιρώντας αισθητηριακές και νοητικές γνωστικές δυνατότητες να δει («θεωμένη») και τὸ φανότατον τοῦ ὄντος, το οποίο ταυτίζεται με το ἀγαθόν («τοῦτο δ' εἶναι φαμεν τὸ ἀγαθόν»). Χαρακτηριστικός είναι ο πλούτος των αναφορών του Πλάτωνα στην πολυσήμαντη λέξη ἀγαθόν εδώ να τονιστεί μόνο ότι ο φιλόσοφος ταυτίζει το αληθινά υπαρκτό με το αγαθό, ακριβέστερα με την Ιδέα του Αγαθού. Ο Πλάτωνας δεν δίνει μια σαφή ερμηνεία για αυτόν τον όρο που είναι από τους βασικότερους στο φιλοσοφικό του σύστημα παρά αρκείται σε ορισμένους υπαινιγμούς. Αγαθόν πάντως είναι α) το εἶναι και ό,τι διατηρεῖ το εἶναι β) η τάξη, ο κόσμος και η ενότητα που διαπερνά και συνέχει την πολλαπλότητα γ) ό,τι παρέχει την αλήθεια και την επιστήμη (Πολ. 509a). Η έκφραση αὐτὸ τὸ ἀγαθόν φαίνεται να δηλώνει την ὑψιστη αρχή και την πηγή του ὄντος και της γνώσης (βλ. Πολιτεία 508e: «Τοῦτο τοίνυν τὸ τὴν ἀλήθειαν παρέχον τοῖς γινωσκομένοις καὶ τῷ γινώσκοντι τὴν δύναμιν ἀποδιδὸν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ιδέαν φάθι εἶναι»). Η λέξη φανότατον είναι αντίθετη με τη λέξη σκοτώδης που ακολουθεί. Η συνηθισμένη στον Πλάτωνα αντίθεση ανάμεσα στο φως και το σκοτάδι λειτουργεῖ συμβολικά για την αντίθεση παιδείας - απαιδευσίας (έλλειψη παιδείας).

B2. «Φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναί, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες»: Ποια άποψη διατυπώνει ο Σωκράτης στο χωρίο (μονάδες 4) και πώς αυτή ενισχύεται από την επανάληψη της πρόθεσης « ἐν» και την αναλογία / παρομοίωση που χρησιμοποιεῖ; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

Σύμφωνα με τον Σωκράτη η παιδεία δεν είναι μια διαδικασία με την οποία η επιστήμη, η ορθή δηλαδή και τεκμηριωμένη γνώση, εισάγεται έξωθεν στην ψυχή του δέκτη της (μολονότι αυτό ακριβώς υποστηρίζουν ορισμένοι αυτόκλητοι επαγγελματίες της εκπαίδευσης). Αυτοί ισχυρίζονται πως στην ψυχή δεν υπάρχει γνώση και πως αυτή ο άνθρωπος την αποκτά μέσα από τη διαδικασία της μάθησης. Άρα, οι ίδιοι με τη διδασκαλία τους εμφυτεύουν (ἐντιθέναί) τη γνώση στην ψυχή των μαθητών, σαν να βάζουν την ικανότητα της όρασης στα μάτια ενός τυφλού (οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες: αναφορικό μέρος παρομοίωσης), ώστε να μπορεί να βλέπει με αυτά. Με την παρομοίωση αισθητοποιεῖται ο τρόπος που μεταδίδεται η γνώση από τους σοφιστές, εκφράζεται έντονα η **σωκρατική ειρωνεία** και αποτελεί κι έναν δριμύ υπαινιγμό εναντίον των σοφιστών, οι οποίοι είχαν ως επάγγελμά τους τη μόρφωση έναντι αδρής αμοιβής.

Ο Σωκράτης, λοιπόν, δεν πιστεύει ότι ο άνθρωπος αποκτά τη γνώση ως πληροφορία που λαμβάνει χώρα έξωθεν, αλλά ότι την ανακαλύπτει και την

παράγει μέσα του. Γι' αυτό και αυτήν την έντονα βιωματική γνωστική διαδικασία την ονομάζει συμβολικά **ἀνάμνησιν** (Φαίδων 76a). Η άποψη πως η γνώση είναι ανάμνηση συνδέεται και με τη μαιευτική μέθοδο του. Ταυτόχρονα, με την επανάληψη της πρόθεσης «ἐν» ο Πλάτων προσπαθεί να αισθητοποιήσει τον εσωτερικό βιωματικό χαρακτήρα της γνώσης.

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον **αριθμό** που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις φράσεις της **Στήλης Α** του παρακάτω πίνακα και δίπλα σε αυτόν το **γράμμα** της λέξης ή φράσης από τη **Στήλη Β** που συμπληρώνει ορθά το νόημά της.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Η κατηγορία που είχε μεγαλύτερη σχέση με την πραγματική αιτία δίωξης του Σωκράτη ήταν	α. η διαφθορά των νέων.
	β. η αθεία.
	γ. οι δημοκρατικές του αντιλήψεις.
2. Ο Πλάτων στο πρώτο του ταξίδι στη Σικελία	α. δίδαξε φιλοσοφία στον Δίωνα.
	β. γνώρισε τον φιλόσοφο Ευκλείδη.
	γ. ήρθε σε επαφή με τον Πυθαγορισμό.
3. Οι φιλόσοφοι βασιλείς αναλαμβάνουν την εξουσία	α. λόγω της αριστοκρατικής/ ευγενικής καταγωγής τους.
	β. από αίσθηση καθήκοντος.
	γ. από ηγετική φιλοδοξία.
4. Οι πρώτοι διάλογοι του Πλάτωνα γράφτηκαν	α. μετά το τελευταίο ταξίδι στη Σικελία.
	β. κατά την πρώτη δεκαετία μετά τον θάνατο του Σωκράτη.
	γ. πριν τον θάνατο του Σωκράτη.
5. Η θέση ότι η δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα, καλό στον φίλο, κακό στον εχθρό, υποστηρίχθηκε από	α. τον Θρασύμαχο.
	β. τον Κέφαλο.
	γ. τον Πολέμαρχο.

Μονάδες 10

1 → α, 2 → γ, 3 → β, 4 → β, 5 → γ

B4α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμιά αρχαία ελληνική λέξη της **Στήλης Α** με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της **Στήλης Β** (στη **Στήλη Β** περισεύουν δύο λέξεις).

Στήλη Α	Στήλη Β
φανόν	απώλεια
ἀνασχέσθαι	τρυφερός
περιακτέον	ανατροπή
τετραμμένω	ανακωχή
ἐντιθέντες	απόλυση
ἀπόλλυσι	φάσμα
	παρακαταθήκη
	άξονας

(μονάδες 6)

φανόν → φάσμα
ἀνασχέσθαι → ανακωχή
περιακτέον → άξονας
τετραμμένω → ανατροπή
ἐντιθέντες → παρακαταθήκη
ἀπόλλυσι → απώλεια

B4β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, σε οποιαδήποτε μορφή της (μέρος του λόγου, πτώση, αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο:

«έπαγγελόμενοι», «έπιστήμης». (μονάδες 4)

Μονάδες 10

1. Τα χαρακτηριστικά του **επιστημονικού λόγου** είναι η ακρίβεια, η σαφήνεια και η αντικειμενικότητα.
2. Τα νέα μέτρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης **επαγγέλλονται** ελαφρύνσεις στις επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας.

B5.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Ε.Π. Παπανούτσος μεταφέρει, στο παρακάτω απόσπασμα, τις απόψεις του Α. Δελμούζου για την παιδεία.

Η παιδεία είναι ένα από τα πιο σπουδαία μέσα για την ατομική και τη συνολική προκοπή. Σκοπός της να υπηρετήσει και να κάμει καλύτερη τη ζωή του ανθρώπου.

Γίνεται καλύτερη η ζωή του ανθρώπου όσο περισσότερο δουλεύεται η ψυχή του και όσο βαθύτερα ποτίζεται με την αγάπη και την καλοσύνη. Καλύτερη, στο βάθος, θα ειπεί πιο καλλιεργημένη, πιο ηθική και πιο ελεύθερη.

Η ψυχική όμως καλλιέργεια και η ελευθερία δεν έρχονται έτοιμα απ' έξω, παρά είναι καρπός που ωριμάζει μέσα μας ολοένα και περισσότερο με αδιάκοπη ατομική προσπάθεια. Με προσπάθεια και δοκιμασία λυτρώνεται με τον καιρό το άτομο από το βάρος της ύλης και υψώνεται σκαλί το σκαλί προς τον ελεύθερο άνθρωπο.

Στο ιδανικό αυτό μπορεί να πλησιάσει άλλος λιγότερο και άλλος περισσότερο, ανάλογα με τη δύναμή του. Και θα το πλησιάσει πάντα με τη δική του ιδιότυπη μορφή, τη μορφή που πηγάζει και ορίζεται από τα διαλεχτά και γόνιμα στοιχεία που κλείνει μέσα του. Όσο περισσότερο δουλεύει ο καθένας τα στοιχεία του αυτά, τόσο πιο πολύ υψώνεται στο ιδανικό εγώ του.

Ε.Π. Παπανούτσος, Α. Δελμούζος, (έκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης), σελ. 201

Να παρουσιάσετε δύο (2) από τις απόψεις του Α. Δελμούζου σχετικά με τον σκοπό της παιδείας που εμφανίζουν ομοιότητες με τις αντίστοιχες πλατωνικές απόψεις του διδασκόμενου κειμένου.

Μονάδες 10

Οι απόψεις του Δελμούζου ταυτίζονται σε αρκετά σημεία με τις αντίστοιχες απόψεις του Σωκράτη για την παιδεία.

1) Καταρχάς, ο Δελμούζος θεωρεί ότι η ψυχική καλλιέργεια και η ελευθερία δεν έρχονται έτοιμα απ' έξω, παρά είναι καρπός που ωριμάζει μέσα μας ολοένα και περισσότερο με αδιάκοπη ατομική προσπάθεια. Ομοίως και για τον Σωκράτη η παιδεία είναι μια εσωτερική βιωματική διαδικασία και όχι μια έξωθεν πληροφορία και ταυτόχρονα μια επώδυνη πορεία (αδιάκοπη ατομική προσπάθεια) προς την αληθινή φιλοσοφία. Μια πληροφορία ή ένα σύνολο πληροφοριών τα οποία προσλαμβάνει ο άνθρωπος από εξωτερικές πηγές και τα εσωτερικεύει μέσω των αισθήσεών του, δεν συνιστούν για τον Σωκράτη αληθινή γνώση. Ενδεχομένως, μάλιστα, να συνιστούν και παραπλάνηση, να την υποσκάπτουν, καθώς δημιουργούν την ψευδαίσθηση της κατοχής της.

2) Επιπλέον, ο Δελμούζος επισημαίνει ότι με προσπάθεια και δοκιμασία λυτρώνεται με τον καιρό το άτομο από το βάρος της ύλης και υψώνεται σκαλί το σκαλί προς τον ελεύθερο άνθρωπο, με άλλα λόγια ότι η παιδεία οδηγεί στην κατάκτηση της πνευματικής ελευθερίας μέσα από τη σταδιακή αποδέσμευση από τις αισθήσεις. Και για τον Σωκράτη η παιδεία συνιστά μια σταδιακή απομάκρυνση από το πρόσκαιρο γίνεσθαι (έκ του γιγνομένου), μια μεταστροφή της ψυχής από τον κόσμο των αισθήσεων προς τον κόσμο των Ιδεών και τη θέαση του Αγαθού μέσα από μια ολιστική (σύν ὅλη τῇ ψυχῇ) προσέγγισή του.

3) Ο Δελμούζος πιστεύει ότι ο καθένας πάντα με τη δική του ιδιότυπη μορφή, τη μορφή που πηγάζει και ορίζεται από τα διαλεχτά και γόνιμα στοιχεία

που κλείνει μέσα του θα μπορέσει να πλησιάσει το ιδανικό της παιδείας. Και για τον Σωκράτη μέσα στην ψυχή του ανθρώπου ενυπάρχουν όχι μόνο η δυνατότητα μάθησης αλλά και το κατάλληλο όργανο για τη μάθηση.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών, Πόροι V, 11-13, (OXFORD CLASSICAL TEXTS)

Στο παρακάτω απόσπασμα του διδακτικού έργου «Πόροι ἢ περὶ προσόδων» ο Ξενοφών συνδέει την οικονομική ευημερία της Αθήνας με τα αγαθά της ειρήνης.

εἰ δέ τις αὖ εἰς χρήματα κερδαλεώτερον νομίζει εἶναι τῇ πόλει πόλεμον ἢ εἰρήνην, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη ἢ εἴ τις τὰ προγεγενημένα ἐπανασκοποῖ τῇ πόλει πῶς ἀποβέβηκεν. εὐρήσει γὰρ τό τε παλαιὸν ἐν εἰρήνῃ μὲν πάνυ πολλὰ χρήματα εἰς τὴν πόλιν ἀνενεχθέντα, ἐν πολέμῳ δὲ πάντα ταῦτα καταδαπανηθέντα· γνώσεται δ', ἦν σκοπῇ, καὶ ἐν τῷ νῦν χρόνῳ διὰ μὲν τὸν πόλεμον καὶ τῶν προσόδων πολλὰς ἐκλιπούσας καὶ τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καταδαπανηθείσας, ἐπεὶ δὲ εἰρήνη κατὰ θάλατταν γεγένηται, ἠϋξημένας τε τὰς προσόδους, καὶ ταύταις ἔξδὸν τοῖς πολίταις χρῆσθαι ὅ τι βούλονται. εἰ δέ τις με ἐπερωτῶ· Ἡ καί, ἂν τις ἀδικῇ τὴν πόλιν, λέγεις ὡς χρῆ καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν; οὐκ ἂν φαίην· ἀλλὰ μᾶλλον λέγω ὅτι πολὺ θᾶττον ἂν τιμωροῖμεθα αὐτούς, εἰ μηδένα ὑπάρχοντες ἀδικοῦντες· οὐδένα γὰρ ἂν ἔχοιεν σύμμαχον.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω αποσπάσματος: «εἰ δέ τις με ἐπερωτῶη ... ἂν ἔχοιεν σύμμαχον».

Μονάδες 10

Και αν κάποιος με ρωτήσει: «Αλήθεια, σε περίπτωση που κάποιος βλάπτει την πόλη, υποστηρίζεις ότι πρέπει και με αυτόν να συνάψουμε ειρήνη»; Δε θα το ισχυριζόμουν· αλλά υποστηρίζω κυρίως πως πολύ πιο γρήγορα μπορεί να τους τιμωρήσουμε, αν δεν βλάπτουμε κανέναν· γιατί μπορεί να μην είχαν κανένα σύμμαχο.

Γ2. Με βάση το αδίδακτο κείμενο, ποια είναι τα πλεονεκτήματα της ειρήνης και ποια τα μειονεκτήματα του πολέμου;

Μονάδες 10

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Ξενοφώντας παραθέτει τα πλεονεκτήματα της ειρήνης και τα μειονεκτήματα του πολέμου, εξετάζοντας τα γεγονότα της ειρηνικής και εμπόλεμης περιόδου της πόλης από το παρελθόν έως τις μέρες του. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι παλαιότερα, σε καιρό ειρήνης, εισέρρεαν πολλά χρήματα στο ταμείο της πόλης (τό τε παλαιὸν ἐν εἰρήνῃ μὲν πάνυ πολλὰ χρήματα εἰς τὴν πόλιν ἀνενεχθέντα), ενώ τώρα, κατά την περίοδο του πολέμου, αυτά

κατασπαταλήθηκαν (ἐν πολέμῳ δὲ πάντα ταῦτα καταδαπανηθέντα), ἔλειψαν πολλά ἔσοδα (ἐν τῷ νῦν χρόνῳ διὰ μὲν τὸν πόλεμον καὶ τῶν προσόδων πολλὰς ἐκλιπούσας) καὶ ὅσα ἔσοδα μῆκαν στο ταμεῖο της πόλης ξοδεύτηκαν για κάθε λογῆς ἀνάγκες (τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καταδαπανηθείσας). Ἀντίθετα, ὅταν ἐγίνε ειρήνη στη θάλασσα, τα ἔσοδα αὐξήθηκαν καὶ ἐπιπλέον, βρίσκονταν στη διάθεση των πολιτῶν για να τα ἀξιοποιήσουν ὅπως ἤθελαν (ἐπεὶ δὲ εἰρήνη κατὰ θάλατταν γεγένηται, ἠϋξημένας τε τὰς προσόδους, καὶ ταύταις ἔξον τοῖς πολίταις χρῆσθαι ὅ τι βούλονται).

Γ3α. «πολλὰς ἐκλιπούσας καὶ τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καταδαπανηθείσας» να μετατρέψετε τις μετοχές του ἀποσπάσματος σε β' ἐνικό πρόσωπο της οριστικής παρατατικού στην ἴδια φωνή που βρίσκονται. (μονάδες 3)

ἐκλιπούσας → ἐξέλειπες
εἰσελθούσας → εἰσήεις ἢ εἰσήεισθα
καταδαπανηθείσας → κατεδαπανῶ

Γ3β. Για τα ἐπιρρήματα του ἀποσπάσματος «ἀλλὰ μᾶλλον λέγω ὅτι πολὺ θᾶττον ἂν τιμωροῖμεθα αὐτούς» που βρίσκονται στο συγκριτικό βαθμό, να γράψετε τους ἄλλους δύο βαθμούς. (μονάδες 4)

μᾶλλον → μάλα, μάλιστα
θᾶττον → ταχέως-ταχύ, τάχιστα

Γ3γ. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον τύπο που ζητεῖται για καθεμία ἀπὸ τις παρακάτω λέξεις:

τις : τη δοτική πληθυντικού

προσόδους : την ονομαστική πληθυντικού

πολίταις : την κλητική ἐνικού (μονάδες 3)

Μονάδες 10

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
τις → τισί(ν)
προσόδους → πρόσοδοι
πολίταις → πολῖτα

Γ4α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τούς ὀρους: ἡ εἰρήνην, ταῦτα (το πρῶτο του κειμένου), τῶν προσόδων, ἄγειν. (μονάδες 4)

- ἡ εἰρήνην:** Β' ὀρος σύγκρισης ἀπὸ τον συγκριτικό βαθμό «κερδαλεώτερον» που εκφέρεται «ἢ + ομοιόπτωτα» πρὸς τον ἀ' ὀρο «πόλεμον» και χρησιμεύει ὡς υποκείμενο του ἀπαρεμφάτου «εἶναι».
- ταῦτα:** Υποκείμενο του ρήματος «κριθείη ἄν», ἀττική σύνταξη.
- τῶν προσόδων:** Γενική διαιρετική ὡς ετερόπτωτος προσδιορισμός στο «πολλάς».
- ἄγειν:** Τελικό ἀπαρέμφατο ὡς υποκείμενο στο ρήμα «χρή».

Γ4β. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τη μετοχή **ἀνενεχθέντα** και να δικαιολογήσετε τον χαρακτηρισμό της. (μονάδες 2)

ἀνενεχθέντα: Κατηγορηματική μετοχή που προσδιορίζει το αντικείμενο του ρήματος «εὐρήσει», το «χρήματα». Είναι κατηγορηματική, γιατί ἐξαρτάται ἀπὸ γνωστικό ρήμα, δηλ. το «εὐρήσει».

Γ4γ. «πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη», «ὡς χρή και πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν»: Να χαρακτηρίσετε το εἶδος των προτάσεων και να ἐπισημάνετε τον συντακτικό τους ρόλο. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

- πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη:** Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ἐρωτηματική πρόταση, κρίσεως, καταφατική. Λειτουργεί ὡς αντικείμενο στο ρήμα «οὐκ οἶδα».
- ὡς χρή και πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν:** Δευτερεύουσα ονοματική ἐιδική πρόταση, κρίσεως, καταφατική. Λειτουργεί ὡς αντικείμενο στο ρήμα «λέγω».

Δεσμάνης Χάρης - Τσατσάκη Μένια - Φραγκιαδάκη Δήμητρα
Στις ἐρωτήσεις του ἀδίδακτου κειμένου ἀπάντησε ο μαθητής της Β' Λυκείου
Αντώνης Σκλάβος